แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

Guidelines for Developing Learning Leadership of School Administrator under The Secondary Educational Service Area Office Nongkhai

อัชราภรณ์ ช่างแคน (Aucharaporn Changkhaen)[1]* ดร.ปาริชาต ทุมนันท์ (Dr.Parichart Toomnan)**

(Received: *March 27, 2025*; Revised: *May 9, 2025;* Accepted: *June 9, 2025*)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน แบบแผนเชิงอธิบาย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำนวน 288 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.986 และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเฉลี่ยพบว่า ด้านการเรียนรู้เป็นทีมและด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านเฉลี่ยพบว่าด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และด้านการเรียนรู้เป็นทีม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และความต้องการจำเป็นสูงสุดที่จะต้องพัฒนาคือ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = 0.186) ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาการเรียนการสอน รวมถึงเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอไอเดียในการปรับปรุงระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the current status, desired status, and needs of learning leadership of school administrators and 2) study the guidelines for developing learning leadership of school administrators by using mixed research methodology and explanatory research design. The sample consisted of 288 school administrators and teachers under the Office of the Secondary Education Service Area of Nong Khai. The instruments used were a questionnaire with a reliability of 0.986 and interviews with 5 experts.

[1]*Corresponding author: Aucharaporn.c@kkumail.com*

**นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษา คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*

**Student, Master of Education Program in Educational Administration and Quality Development, Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University*

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษา คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*

***Assistant Professor, Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University*

The research results found that the current conditions were at a high level overall. When considering each aspect, the average values were highest in team learning and self-learning, while creating an environment conducive to learning had the lowest average values. The desired conditions were at the highest level overall. When considering each aspect, the average values were highest in using innovation and technology for learning, and team learning had the lowest average values. The most important need to be developed was creating an environment conducive to learning ($PNI_{Modified} = 0.186$). Executives need to develop learning leadership of executives in creating an environment conducive to learning by emphasizing the learning environment and promoting personnel to use technology and innovation to develop teaching and learning, including giving personnel opportunities to propose ideas to improve the teaching and learning system to be more efficient.

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา
Keywords: Leadership, Learning leadership, Administrators

บทนำ

ในยุคปัจจุบันการศึกษาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากปัจจัยหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายการศึกษา เทคโนโลยี ความต้องการของสังคม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ รวมถึงพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะในประเทศไทยที่มีนโยบาย "เรียนดี มีความสุข" มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี [1] ผู้บริหารจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำโดยเฉพาะภาวะผู้นำการเรียนรู้ เพื่อกำหนดทิศทาง พัฒนา และสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ทั้งนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน การบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจึงต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพและภาวะผู้นำที่แข็งแกร่ง [2]

ภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการกระจายความสามารถในการเรียนรู้มากขึ้นในทุกระดับ เป็นทั้งพฤติกรรม กระบวนการ และความสามารถที่ทำให้บุคคลมีศักยภาพในการเรียนรู้ มีนวัตกรรม มีการพัฒนาวิชาชีพเกิดขึ้นของบุคคลในทุกระดับ ทำให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ภาวะผู้นำการเรียนรู้มุ่งเน้นบทบาทของผู้นำในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายในองค์กร โดยที่ผู้นำต้องเป็นตัวอย่างในการเรียนรู้และสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ การปรับปรุงกระบวนการทำงาน และการนำเอานวัตกรรมมาใช้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง และปรับตัวได้ในยุคดิจิทัลที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณภาพจำเป็นที่จะต้องอาศัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่จะช่วยในการอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้แก่กันในสถานศึกษา ซึ่งต้องมีการสร้างทีมการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน บูรณาการความรู้ความคิดต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารการศึกษา [3] ผู้บริหารต้องได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำ การเรียนรู้เพื่อนำพาสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและนักเรียน

การพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษามีหลากหลายวิธี โดยนักวิชาการเสนอแนวทางสำคัญ ได้แก่ การใช้วงล้อคำถามเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยเริ่มจากสำรวจสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ เลือกประเด็นปัญหาที่สำคัญ

คิดวิเคราะห์และสะท้อนผล จากนั้นลงมือปรับปรุงและประเมินผล [4] การใช้ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผ่านการสร้างนวัตกรรมและชุมชนการเรียนรู้เป็นฐาน การบริหารจัดการแบบองค์รวมที่เน้นการตัดสินใจและเผชิญปัญหา การออกแบบการเรียนรู้ย้อนกลับ (backward mapping) การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการความซับซ้อน และการพัฒนาตนเองรวมถึงทีมงานให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ แนวทางดังกล่าวช่วยให้ผู้บริหารเข้าใจทีมงานสร้างความยืดหยุ่นในองค์กร และสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในประเทศไทยมีผู้ศึกษาไว้อย่างหลากหลาย จากผลการวิจัยภาพรวมสรุปได้ว่า มีแนวทางและองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่สนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ในองค์กรการศึกษา โดยงานวิจัยของสุดสวาท [5] พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำการเรียนรู้มี 6 องค์ประกอบ โดยการทำงานเป็นทีมมีความสำคัญสูงสุด ในขณะที่รมิดา [6] เสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา ส่วนงานของปุณณภา [7] ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์และการบูรณาการในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ ส่วนไกรศิษฏ์ [8] ได้เสนอกลยุทธ์ 5 กลยุทธ์สำหรับการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เช่น การแลกเปลี่ยนความรู้และการประชุมเชิงปฏิบัติการ งานวิจัยอื่นๆ เช่น อภิสิทธิ์ [3] และอนุนิดา [9] เน้นการรับรู้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลและการพัฒนาโมเดลโครงสร้างเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ต่างมุ่งเน้นไปในการพัฒนาพฤติกรรมการนำของผู้บริหารในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการความรู้ บุคคลและแหล่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคายจำเป็นต้องพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร เพื่อให้สามารถนำพาการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของนโยบาย เทคโนโลยี และความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 โดยมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญและยกระดับคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน ทั้งนี้ พันธกิจและกลยุทธ์ยังมุ่งเน้นให้ผู้บริหารเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่สามารถนำระบบข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมมาบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และระบบการประเมินผลที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียน และบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาขององค์กรได้อย่างยั่งยืน [2, 3, 4, 10]

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ในการบริหารสถานศึกษา และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการพัฒนาการบริหาร นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ นำไปใช้ในการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้เป็นบุคคลและองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

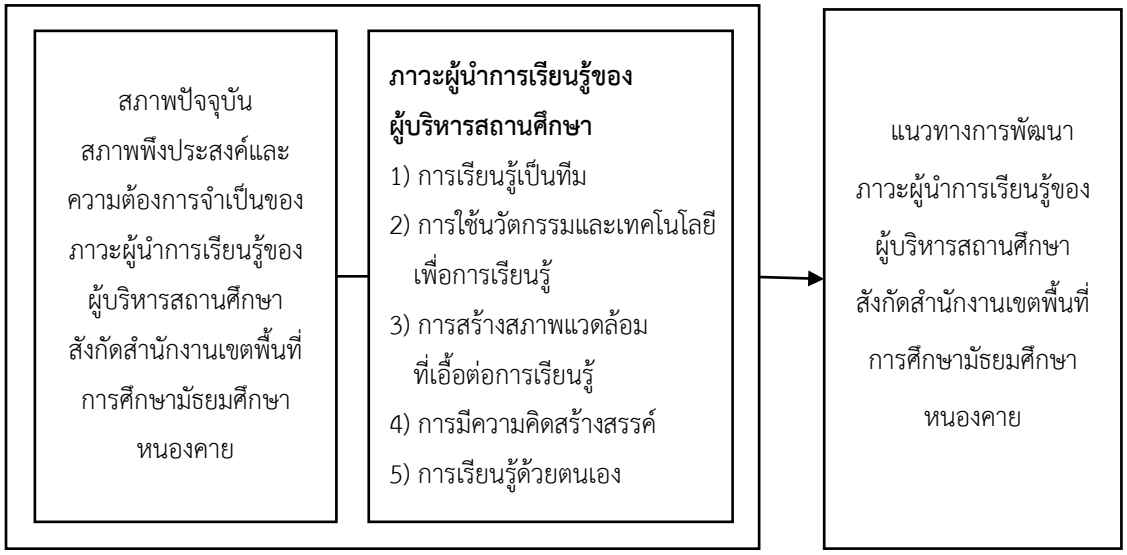
วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) แบบแผนเชิงอธิบาย (Explanatory Design) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย โดยมีขั้นตอนการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ปี 2567 รวม 1,082 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 71 คน ครู 1,011 คน คัดเลือกโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan [11] และการสุ่มแบบแบ่งชั้น ได้กลุ่มตัวอย่าง 288 คน ตัวแปร คือ ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ การเรียนรู้เป็นทีม การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การมีความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญและทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดใกล้เคียงได้ค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's alpha) 0.986 การเก็บข้อมูลดำเนินการผ่านแบบสอบถามออนไลน์และการแจกแบบสอบถามโดยได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และแปลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป IBM SPSS Statistics ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วย ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 วิเคราะห์ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แปลผลข้อมูลเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ (1.00 – 5.00) และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) โดยใช้สูตร $PNI_{Modified} = (I - D) / D$

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำผลจากระยะที่ 1 มาสรุปและกำหนดประเด็นข้อคำถามตามค่าความต้องการจำเป็น เก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) กับผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และประเมินแนวทางโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คนที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์บริหาร 5 ปีขึ้นไปจำนวน 2 คน ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ โดยมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ผ่านมาตราส่วน 5 ระดับ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการโดยการทบทวนผลการศึกษา จัดลำดับค่าดัชนีความต้องการ และตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา เก็บข้อมูลโดยขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการสัมภาษณ์ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และถอดบทสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ และค่าเฉลี่ย (Mean) กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ พร้อมแปลผลตามเกณฑ์ระดับคะแนนเฉลี่ย 5 ระดับ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1. การเรียนรู้เป็นทีม	4.05	0.83	มาก	4.65	0.36	มากที่สุด	0.148	5
2. การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้	3.99	0.86	มาก	4.68	0.39	มากที่สุด	0.173	3
3. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.94	0.87	มาก	4.67	0.38	มากที่สุด	0.186	1
4. การมีความคิดสร้างสรรค์	3.98	0.85	มาก	4.67	0.35	มากที่สุด	0.175	2
5. การเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.05	0.83	มาก	4.66	0.39	มากที่สุด	0.152	4
รวม	4.00	0.82	มาก	4.67	0.33	มากที่สุด		

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์และลำดับความสำคัญจำเป็นภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00) เมื่อพิจารณารายด้านเฉลี่ย พบว่า ด้านการเรียนรู้เป็นทีมและด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.05) และด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.94)

สภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.67) เมื่อพิจารณารายด้านเฉลี่ยพบว่าด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68) และด้านการเรียนรู้เป็นทีม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\overline{X}$ = 4.65)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ในภาพรวมพบว่า ค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.148 ถึง 0.186 ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ =0.186) รองลงมาคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($PNI_{Modified}$ = 0.175) ด้านการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = 0.173) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($PNI_{Modified}$ = 0.152) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำที่สุดคือ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ($PNI_{Modified}$ = 0.148)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ผลการศึกษาแนวทางฯ สามารถสรุปได้ใน 2 ประเด็น รายละเอียดดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย พบว่าผู้บริหารควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

1) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ผู้บริหารควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการตัดสินใจผ่านกลไกที่ชัดเจน เช่น การประชุมหรือแบบสำรวจความคิดเห็น พร้อมจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาทักษะร่วมกัน โดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุน เช่น Google Workspace และ Microsoft Teams นอกจากนี้ ควรสนับสนุนโครงการพี่เลี้ยงทางวิชาการ (Mentoring) และการสังเกตการสอน (Lesson Study) เพื่อพัฒนาครู เสริมสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม และมอบหมายบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน

2) ด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน เช่น AI AR VR และ Gamification พร้อมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์และระบบคลังข้อสอบดิจิทัล ควบคู่กับการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะบุคลากร นอกจากนี้ ควรมีเกณฑ์วัดผลการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียน และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม

3) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารควรจัดสรรเวลาทำงานที่ยืดหยุ่น ส่งเสริมสุขภาพจิตบุคลากร และออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์ รวมถึงพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้อย่างไร้ขีดจำกัด พร้อมสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรและสนับสนุนวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรม

4) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรกระตุ้นให้บุคลากรคิดค้นนวัตกรรมผ่านเวทีอภิปรายและการแลกเปลี่ยนแนวคิด โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ประกอบการตัดสินใจ สนับสนุนโครงการที่มีเอกลักษณ์ เช่น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมให้บุคลากรกล้าคิด กล้าลอง พร้อมจัดกิจกรรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง

5) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้บริหารควรเลือกใช้แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และใช้ปัญหาในสถานศึกษาเป็นโอกาสเรียนรู้ โดยวิเคราะห์และนำความรู้ไปพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ นอกจากนี้ ควรกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ส่วนบุคคล วางแผนพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ และประเมินผลการเรียนรู้สม่ำเสมอเพื่อพัฒนาต่อไป

2.2 ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งพิจารณารายด้าน ในประเด็นความเหมาะสมและประเด็นความเป็นไปได้ พบว่า ด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และในประเด็นด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการมีความคิดสร้างสรรค์

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านพบว่าด้านการเรียนรู้เป็นทีมและด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมและการพัฒนาตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคายที่ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองผ่านการอบรมและกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย [7] ที่ได้ศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2 พบว่าสภาพปัจจุบัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากมีการตระหนักถึงการใช้รูปแบบการติดต่อสื่อสารที่หลากหลายระหว่างทีมงาน พร้อมกับปรับแนวคิดแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง รวมถึงผลการวิจัย [12] ที่ได้ศึกษาสถานการณ์ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อธิบายว่าการเรียนรู้เป็นทีมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพและสติปัญญาของทีมงาน และสอดคล้องกับแนวคิดที่เน้นว่าการเรียนรู้เป็นทีมช่วยเปิดมุมมองและความเข้าใจในปัญหาที่ซับซ้อนอย่างลึกซึ้ง [2] อีกทั้งยังส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกคนในทีม รวมถึงองค์กรแห่งการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการพัฒนาทางปัญญาของสมาชิกในองค์กรอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังตรงกับงานวิจัย [3] ที่ระบุว่าการเรียนรู้เป็นทีมเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ในทางกลับกัน พบว่า ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร หรือการขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม ซึ่งตรงกับบทสัมภาษณ์ของผู้บริหารที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ยังเป็นปัญหาใหญ่ เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางขาดงบประมาณในการพัฒนาอาคารสถานที่และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้เป็นทีมและการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของทีมงานและสร้างความเข้าใจในปัญหาที่ซับซ้อนได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ควรเร่งแก้ไขปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งปัจจุบันยังประสบปัญหาจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เพียงพอ ผู้บริหารจึงควรหาแนวทางในการระดมทรัพยากรเพิ่มเติม พัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และสร้างความร่วมมือกับชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน และสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรได้อย่างเต็มที่

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยนรายด้านพบว่าด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของบุคลากรและนักเรียน เนื่องจากเทคโนโลยีสามารถช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย [4] ที่ระบุว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของทั้งผู้บริหารและครู นอกจากนี้ยังตรงกับงานของปุณณดา [7] ที่ชี้ให้เห็นว่าการใช้นวัตกรรมเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตามด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การเรียนรู้เป็นทีม แสดงให้เห็นว่ายังมีความท้าทายในการสร้างระบบการทำงานร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียน อาจเป็นเพราะภาระงานที่มากขึ้นทำให้การทำงานเป็นทีมไม่ได้รับการ

ส่งเสริมเท่าที่ควร ซึ่งตรงกับข้อเสนอแนะของครูผู้สอนที่กล่าวว่า แม้ว่าจะมีนโยบายให้ครูทำงานเป็นทีม แต่ในทางปฏิบัติยังมีอุปสรรคจากภาระงานที่หนัก ทำให้การร่วมมือกันไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ

จากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของบุคลากรและนักเรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้เป็นทีมควบคู่กันไป เพื่อสร้างความร่วมมือและความสามัคคีในองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรลดภาระงานที่ไม่จำเป็นของครูผู้สอน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากร เพื่อให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมได้อย่างยั่งยืน

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาคือ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ การมีความคิดสร้างสรรค์ การใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนความต้องการจำเป็นที่อยู่ในลำดับต่ำสุดคือ การเรียนรู้เป็นทีม การที่ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้รับความสำคัญสูงสุดสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดพื้นที่การเรียนรู้และการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ปัญหาเหล่านี้อาจเกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่เพียงพอ รวมถึงการขาดแคลนสื่อการเรียน การสอนที่ทันสมัย ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคลากร นักเรียน และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย [6] ที่ระบุว่าการมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน และเพิ่มคุณภาพของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด อาจเป็นเพราะผู้บริหารและบุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานเป็นทีมอยู่แล้ว จึงมีความต้องการพัฒนาในด้านนี้น้อยกว่าองค์ประกอบอื่น อย่างไรก็ตาม สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อบรรยากาศการเรียนรู้และพัฒนาการของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ [13] ที่เน้นว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างบริบทที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ บทสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษายังสะท้อนถึงความต้องการเร่งด่วนในการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยระบุว่า สิ่งที่ต้องการพัฒนาเร่งด่วน คือสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เช่น ห้องเรียนอัจฉริยะ หรือการจัดพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มีความพร้อมมากขึ้น

จากผลการศึกษาผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างเร่งด่วน เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อบรรยากาศการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและนักเรียนโดยตรง ควรสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน จัดหาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น ห้องเรียนอัจฉริยะ และจัดพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร นักเรียน และชุมชนในการออกแบบและพัฒนาสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความร่วมมือและความผูกพันต่อองค์กร ทั้งนี้ แม้ว่าการเรียนรู้เป็นทีมจะมีความต้องการจำเป็นน้อยกว่า แต่ก็ควรรักษาและต่อยอดวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรในระยะยาว

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ได้จากการเก็บรวบรวมการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) แบบแผนเชิงอธิบาย (Explanatory Design) ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ และนำมาศึกษางานวิจัย

ที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและนำมาศึกษาบริบทสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ซึ่งผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยจัดลำดับความต้องการจำเป็น แล้วนำข้อค้นพบในการวิจัยที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุดในแต่ละด้าน 3 ข้อมาตั้งเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ผ่านข้อเสนอแนะจากที่อาจารย์ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมถึงศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม จนได้ออกมาเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ที่มีความสมบูรณ์ เหมาะสม และมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่มากที่สุด

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกแบบเจาะจงจำนวน 5 คน ในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย โดยเฉพาะด้านการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารที่เน้นการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของนโยบาย เทคโนโลยี และความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 โดยมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญ และยกระดับคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน [1] ทั้งนี้ พันธกิจและกลยุทธ์ของสำนักงานเขตฯ มุ่งเน้นให้ผู้บริหารเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่สามารถนำระบบข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมมาบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และระบบการประเมินผลที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน จะเห็นได้ว่าการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านการสร้างสื่อที่ทันสมัย เช่น AI AR VR และ Gamification ตลอดจนพัฒนาบทเรียนออนไลน์และเครื่องมือประเมินผลที่ใช้เทคโนโลยี พร้อมทั้งการจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษา การส่งเสริมสมดุลชีวิตและการทำงานโดยจัดสรรเวลาทำงานที่ยืดหยุ่นให้กับบุคลากร พร้อมสนับสนุนกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดีแก่บุคลากรและผู้เรียน การออกแบบพื้นที่ การเรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความสุขและความปลอดภัยในการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้จะทำให้ผู้บริหารและบุคลากรสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัดและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืน ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่นำเสนอได้ผ่านกระบวนการศึกษาตามหลักวิชาการ การประเมินอย่างเป็นระบบตลอดจนการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ส่งผลให้แนวทางดังกล่าวมีมาตรฐานและสามารถนำไปปรับใช้ได้กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตลอดจนสถานศึกษาในบริบทอื่น ๆ ได้เช่นกัน สอดคล้องกับการศึกษาของศรสวรรค์ [14] ระบุว่าผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการใช้และสร้างนวัตกรรมและการทำวิจัยของผู้บริหาร โดยควรเผยแพร่ผลงานเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่น รวมถึงจัดหลักสูตรเกี่ยวกับการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อให้ผู้บริหารได้เรียนรู้และสร้างผลงานของตนเอง โดยใช้สื่อเทคโนโลยีในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรมด้านต่าง ๆ เช่น นวัตกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมหลักสูตร นวัตกรรมด้านการวัดและประเมินผล และนวัตกรรมด้านการวางแผนวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา รวมถึงการพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถใช้เทคนิคการสอนรูปแบบใหม่ในการจัดการเรียนรู้ และควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการเผยแพร่นวัตกรรมสู่การปฏิบัติ ขณะเดียวกัน [3] พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน และจัดระบบงานให้มี

ความคล่องตัว รวดเร็ว ประหยัดเวลาและงบประมาณ ตลอดจนมีการกำกับดูแลการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางาน ค้นคว้าหาความรู้และอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า เนื้อหามีความเหมาะสมสำหรับโรงเรียน มีความเป็นไปได้ และด้านของความเป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ได้เสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถาม เช่น ควรลดภาระงานเอกสารโดยใช้ระบบดิจิทัล และเปิดโอกาสให้บุคลากรนำเสนอไอเดียใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอน รวมถึงจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาสื่อการสอนให้เพียงพอและทันสมัย ตอบโจทย์ความต้องการของทั้งครูและนักเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และผู้บริหารควรสร้างและพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดให้มีอาคารเรียนที่ปลอดภัย สะอาด และสวยงาม รวมถึงปรับปรุงภูมิทัศน์ให้ร่มรื่นและน่าอยู่ เป็นต้น แนวทางดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 (SDG 4) [15] ซึ่งมุ่งเน้นให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม รวมถึงสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีการศึกษาจะช่วยให้เกิดความเสมอภาค ลดช่องว่างทางสังคม และยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับพื้นฐานและการฝึกอบรมทักษะอาชีพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในทุกมิติ ช่วยให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารที่สามารถขับเคลื่อนการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัล และตอบสนองต่อแนวทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ทั้งในเชิงกายภาพและดิจิทัล ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้บริหาร ครู และนักเรียน เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่สนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องพัฒนาควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

2. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ การมีความคิดสร้างสรรค์ และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหารควรดำเนินการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ให้เหมาะสม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา และส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารผ่านโครงการที่เปิดโอกาสให้ทดลองแนวทางใหม่ ๆ ในการบริหารการศึกษา นอกจากนี้ควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการใช้สื่อดิจิทัลและนวัตกรรมในการบริหารและจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคายควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ส่งเสริมการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและบุคลากร พร้อมจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียน โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้

ควรส่งเสริมโครงการพัฒนาผู้บริหารผ่านการอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสถานศึกษา รวมถึงติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแนวทางให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำภาวะผู้นำการเรียนรู้ มาขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์และใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2. ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งปัจจัยด้านกายภาพ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก พื้นที่การเรียนรู้ และปัจจัยด้านดิจิทัล เช่น การเข้าถึงเทคโนโลยี ความพร้อมของบุคลากรเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่นำไปสู่การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษาผลกระทบของการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลกับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร รวมถึงอุปสรรคที่พบ เพื่อปรับปรุงการใช้เทคโนโลยีในการบริหารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยการช่วยเหลือและเอาใจใส่ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาต ทุมนันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หน้าที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำในทุกขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย คณาจารย์สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกท่านที่เมตตา และให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมถึง คณะผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย สำหรับความร่วมมือตอบแบบสอบถามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

1. Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education and the Office of Policy and Strategy. Policy Implementation Plan of the Minister of Education (Police General Permpoon Chidchob) of the Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education, 4-Year Period (2024–2027). Bangkok: Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education and the Office of Policy and Strategy; 2024.
2. Sompratch K. Leadership and learning leadership for school principals. Khon Kaen: Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University; 2017.
3. Khosadee A, Thawinkan D, Areerat W. Structural equation model of learning leadership of administrators affecting the quality culture of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3. J Educ Chulalongkorn Univ. 2022; 50(3): 1-13. Thai.
4. Halbert J, Kaser L. Innovative learning environment: Developing leadership in British Columbia in Leadership for 21st Century Learning. ODCD; 2013.
5. Prapaipet S, Prapaipet S. Development of learning leadership indicators for secondary school administrators in Northern Thailand. J Learn Promot. 2024; 4(2): 29-39. Thai.

6. Setthabodee R, Chantharak S, Sathiennopakao P. A model for developing learning leadership of school administrators in opportunity expansion schools under the Office of the Basic Education Commission in Northeastern Thailand. J Dhamma Thasna Acad. 2023; 23(4): 153-69. Thai.
7. Mattawong P, Pimthong A, Prasertporn V. Needs assessment and guidelines for developing learning leadership of primary school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2. J Educ Rajabhat Maha Sarakham Univ. 2023; 20(1): 240-53. Thai.
8. Plaerinth K, Prapaipet S, Prapaipet S, Saenglao W, Sakkamduang S, Pra-rasri A. Strategies for developing learning leadership for secondary school principals. Kusrad Panya J. 2022; 1(2): 1-13.
9. Yontsiri A, Suttyam U. Learning leadership of school administrators in the digital era as perceived by teachers under Bangkok Metropolitan Administration. J Local Gov Innov. 2023; 7(2): 159-72. Thai.
10. Nong Khai Secondary Educational Service Area Office. Annual performance report, fiscal year 2023. Nong Khai: Policy and Planning Group, Nong Khai Secondary Educational Service Area Office; 2023.
11. Krejcie RV, Morgan DW. Determining sample size for research activities. Educ Psychol Meas. 1970; 30(3): 607-10.
12. Yingamnuaychai P, Phoklin S, Singphan P. A model for developing learning leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office. J MCU Peace Stud. 2021; 9(7): 3008-21. Thai.
13. Leithwood K, Sun J. How school leadership influences student learning: A test of the four paths model. Educ Adm Q. 2020; 56(2): 195-231.
14. Pansai S, Wannsri J. Guidelines for developing learning leadership of primary school administrators under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1. J Educ Chiang Mai Univ. 2021; 5(1): 90-103. Thai.
15. United Nations. Sustainable Development Goal 4: Quality Education [Internet]. United Nations; 2015 [cited 2025 Mar 24]. Available from: https://sdgs.un.org/goals/goal4